

ФОРМУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ

УДК 65.9.(2)30-5

О.В. Акіншина, Г.М. Мадрига
Національний університет “Львівська політехніка”

ГАРМОНІЗАЦІЯ І МІЖНАРОДНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ

© Акіншина О.В., Мадрига Г.М., 2005

Розглянуто питання впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні для розв’язання проблеми інтернаціоналізації бухгалтерського обліку.

The question about implementation of international standarts of financial reports in Ukraine is being discussed. The main goal is to solve the problem of internalization of accounting and bookkeeping, which appears to be extremely actual at present time of economical development of Ukraine.

Постановка проблеми. Розширення економічних зв’язків між країнами, поглиблення міжнародної спеціалізації і розподілу праці, кооперування та комбінування виробництва та створення міжнародного ринку сприяє виникненню підприємств із змішаним капіталом, залученню іноземних інвестицій і кредитів.

Інтернаціоналізація економічних відносин вимагає наявності достовірної і зрозумілої інформації щодо діяльності концернів і фірм. Для того, щоб мова бухгалтерських документів була зрозумілою для всіх, розробляють міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, які спрямована на досягнення єдності в формуванні фінансової звітності підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість врахування широкого кола інтересів і думок щодо трансформації бухгалтерського обліку в Україні засвідчена наявністю статті 7 “Методологічна рада з бухгалтерського обліку”, ухваленого у 1999 р. Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”. На виконання вказаної статті Закону наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2000 р. № 28 було поновлено склад Методологічної ради [6, с. 12]. Методологічна рада з бухгалтерського обліку діє як дорадчий орган при Міністерстві фінансів України.

Регулювання питання методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється Міністерством фінансів України [4, с.657].

За шість років діяльності Методологічної ради нею було розроблено 25 національних положень(стандартів) бухгалтерського обліку, що свідчить про низьку ефективність її роботи у сфері гармонізації та регулювання бухгалтерського обліку і звітності на міжнародному рівні [2, с.816–823]

Формування цілей статті

1. Роль та значення міжнародних професійних організацій з бухгалтерського обліку у розробленні міжнародних бухгалтерських стандартів

2. Розкриття основних критеріїв формування інформації у фінансовій звітності.

3. Розробка системи заходів, спрямованих на реформування бухгалтерського обліку України, з метою приближення до міжнародних стандартів фінансової звітності(МСФЗ).

Виклад основного матеріалу. Отримання фінансової інформації про суб'єкт господарювання є неможливим без гармонізації і міжнародної стандартизації бухгалтерського (фінансового обліку).

Вирішенню проблем інтернаціоналізації бухгалтерського обліку сприяє створення міжнародних міжурядових організацій (ММУО) та міжнародних професійних організацій бухгалтерського обліку.

Найпотужнішими ММУО в галузі бухгалтерського обліку і звітності є:

- центр з транснаціональних корпорацій Організації Об'єднаних Націй;
- Європейський союз (ЄС);
- Організація економічної співпраці та розвитку;
- Африканська рада з обліку.

Нині ММУО займається переважно проблемами нормалізації відносин в галузі економіки, фінансів, бухгалтерського обліку на основі розробки міжнародних норм, правил стандартів.

До міжнародних професійних організацій з бухгалтерського обліку належать:

- Комітет з міжнародних стандартів фінансової звітності (КМСФЗ);
- Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ);
- Федерація бухгалтерів країн-членів АСЕАН;
- Міжамериканська федерація бухгалтерів (МАФБ);
- Конференція бухгалтерів країн Азії і Тихого океану;
- Європейський союз експертів з економічного і фінансового обліку.

Відчутно вплинули на гармонізацію і міжнародну стандартизацію бухгалтерського обліку міжнародні стандарти фінансової звітності, загальноприйняті принципи обліку і директиви ЄС.

Необхідність розробки МСФЗ зумовлена потребою гармонізації національних систем обліку і звітності у напрямку підвищення споживчих якостей бухгалтерської (фінансової) звітності організацій, насамперед транснаціональних корпорацій. Стандарти, які розробляються КМСФЗ, служать мовою спілкування бухгалтерів та всіх зацікавлених користувачів різних держав. МСФЗ являють собою облікову систему, яка функціонує на міжнародному рівні, і їх особливістю є те, що вони містять концептуальні основи складання звітності. Міжнародна система фінансової звітності – це система підготовки фінансової звітності відповідно до стандартів IASC (International Accounting Standard Committee) – Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Станом на 01 січня 2003 року IASC розробив 41 міжнародний обліковий стандарт (IAS).

Згідно із МСФЗ метою фінансової звітності є надання користувачам інформації, необхідної для прийняття економічних рішень і прогнозування грошових потоків.

Достовірність інформації у фінансовій звітності досягається в разі складання її відповідно до стандартів та їх офіційної інтерпретації. У виняткових випадках відхилення від МСФЗ може бути виправленим з обов'язковим обґрунтуванням необхідності відхилень з чіткою інтерпретацією суті відхилень у пояснювальній записці до річного звіту організації [2].

Нині МСФЗ добровільно застосовують у звітності близько 40 тис. транснаціональних корпорацій, які охоплюють 200 тис. підприємств різних країн. Більшість бірж застосовують МСФЗ до акцій з міжнародним котируванням (крім бірж США, Канади, Японії).

КМСФЗ разом із міжнародною організацією комісії по цінних паперах (МОКЦП) готує ключовий комплект МСФЗ, створення якого дає змогу прийняти стандарти всіма країнами для міжнародного котирування.

Визначну роль в досягненні гармонізації облікових стандартів відіграє ЄС.

Комісія ЄС розробила Директиви (закони), які як інструмент гармонізації є обов'язковими для країн-учасниць, але залишають за ними свободу у виборі рішень щодо конкретних форм і методів включення директив у національне законодавство.

Найважливішими Директивами комісії ЄС є четверта і сьома. У четвертій Директиві “Про уніфікацію форм звітності і правил їх аудитування”, прийнятій 25.07.1978 р., розглядаються питання річної фінансової звітності: форми і структура балансу і звіту про прибутки і збитки, примітки до цих документів.

Директива містить рекомендації щодо методів оцінки згідно з принципом історичної вартості, але припускає альтернативні методи: періодичну переоцінку, відновну вартість, методи врахування інфляційного чинника. Директива охоплює також питання підготовки звітів, їх оприлюднення і аудиту. Уряди країн – членів ЄС можуть застосовувати певні послаблення і відхилення від вимог Директиви стосовно обсягу інформації, що оприлюднюється, і аудиторського контролю, але не правил оцінки.

Сьома Директива “Про принципи складання консолідованої бухгалтерської звітності”, ухвалена 13.07.1983 р., регламентує питання консолідованої (зведеної) звітності. У ній дано визначення економічної групи організацій, які охоплюються консолідацією, та розкрито поняття контролю як основного критерію групи.

До переходу на ринкові умови господарювання в Україні існувала система бухгалтерського обліку, яка відповідала вимогам планової економіки. Основним користувачем інформації, яка формувалась у бухгалтерському обліку, була держава у вигляді галузевих міністерств і відомств, планувальних, статистичних і фінансових органів.

Зміна системи суспільних відношень, користувачів інформації, цивільно-правового середовища, а також необхідність узгодження вітчизняної системи бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами фінансової звітності зумовили необхідність відповідної трансформації системи бухгалтерського обліку в Україні. Основною метою реформування бухгалтерського обліку є приведення національної системи бухгалтерського обліку у відповідність до міжнародних стандартів фінансової звітності і вимог ринкової економіки.

Досягнення цієї мети вимагає розв’язання таких головних задач:

- формування системи національних стандартів обліку і звітності, які забезпечуватимуть корисність інформації для користувачів;
- забезпечення узгодження реформи бухгалтерського обліку в Україні з основними тенденціями гармонізації стандартів на міжнародному рівні;
- надання методичної допомоги організаціям у розумінні і впровадженні управлінського обліку.

Істотні кроки на шляху гармонізації і міжнародної стандартизації бухгалтерського обліку і звітності зроблено Росією. Реформування бухгалтерського обліку здійснюється на основі Програми реформування бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності, затверджених Постановою Уряду РФ від 06.03.1998р. №283

Згідно з цією Програмою визначені такі основні напрями реформування бухгалтерського обліку:

- законодавче і нормативне регулювання (на рівні Президента і Уряду РФ);
- формування нормативної бази (стандартів);
- методичне забезпечення (інструкції, методичні вказівки, коментарі);
- кадрове забезпечення (формування бухгалтерської професії, підготовка і підвищення кваліфікації спеціалістів бухгалтерського обліку);
- міжнародна співпраця.

Структура фінансової звітності і форма представлення інформації, запропоновані МСФЗ, є достатньо гнучкими, що дає змогу застосовувати їх на підприємствах різних видів діяльності, а також для складання зведеної звітності.

Під час підготовки фінансової звітності слід виходити з того, що економічний суб’єкт буде здійснювати свою діяльність принаймні протягом наступних 12 місяців за звітним періодом. Якщо керівництво передбачає, що організація не зможе продовжувати свою діяльність і виконувати зобов’язання, цей факт слід відобразити у звітності.

Стандарт фіксує вимогу часової означеності фактів господарської діяльності, відповідно до якої операції відображаються у звітності в тому періоді, в якому вони відбулись, а не у момент надходження або витрачання грошових засобів.

Форма надання інформації і групування статей звітності повинна зберігатися від періоду до періоду. У звітності слід представляти порівняльні дані за попередній період для всіх числових показників за винятком випадків, коли МСФЗ прямо дають змогу не наводити такі дані.

Для повного задоволення інформаційних потреб користувачів дані про активи, зобов'язання, капітал, прибутки, збитки, рух грошових коштів організації повинні бути подані у вигляді відповідних форм звітності і пояснень до них:

- бухгалтерського балансу;
- звіту про прибутки і збитки;
- звіту про рух капіталу;
- звіту про рух грошових засобів;
- описання облікової політики і пояснень до звітності.

Баланс повинен вміщувати як обов'язкові такі статті позаоборотних активів:

- основні засоби;
- нематеріальні активи;
- фінансові активи (за винятком грошових засобів, дебіторської заборгованості, інвестицій, які враховані за методом участі інших підприємств у капіталі).

У складі оборотних активів і позичкового капіталу повинні знайти відображення як мінімум такі статті:

- матеріально-виробничі запаси;
- дебіторська заборгованість;
- грошові кошти та їх еквіваленти;
- кредиторська заборгованість;
- податкові активи і зобов'язання;
- резерви під знецінення;
- частка меншості;
- капітал і резерви.

Стандарт не передбачає деякої певної форми і послідовності подання інформації у балансі. Він встановлює мінімум інформації, яка повинна бути надана в балансі.

Звіт про прибутки і збитки повинен містити як обов'язкові такі статті:

- виручка;
- прибуток від основної діяльності;
- витрати від фінансування;
- частка прибутку залежних компаній та спільних організацій, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств;

- податки;
- прибуток або збиток від діяльності компанії;
- фінансовий результат від надзвичайних подій;
- частка меншості;
- чистий прибуток або збиток.

У вітчизняній практиці зміст звіту про фінансові результати значно наблизився до МСФЗ.

Досягнуто значної відповідності і порівняно зі звітом по рахунку прибутків і збитків, зміст якого визначено четвертою директивою ЄС. Так, прибуток і витрати, які не пов'язані зі звичайною діяльністю компанії, згідно із ст. 29 цієї Директиви наводяться за статтями “Екстраординарний прибуток” і “Екстраординарні витрати”. Причому в ст.29 чітко обумовлено, що якщо вказані показники впливають на оцінку результатів компанії, то ступінь цього впливу слід розкрити у примітках до звітності, зокрема і тих, що стосуються іншого фінансового року.

У Звіті про фінансові результати (ф.№2) ці показники наводяться за статтею “Надзвичайні доходи (р. 200), витрати (р. 205)”. Додаткова інформація повинна включатися у Звіт про фінансові результати або відповідно до вимог інших стандартів, або для забезпечення достовірності інформації.

Звіт про рух капіталу призначений для розкриття:

- суми чистого прибутку або збитку за звітний період;
- окремо сум надходження та видатків, які розкриваються відповідно до МСФЗ по рахунках капіталу і резервів, а також їх загального підсумку;

– кумулятивного результату зміни облікової політики, виправлень значних помилок відповідно до МСФЗ 8.

Крім того, у самому звіті або у додатку до нього відображаються:

– операції, пов'язані з формуванням капіталу та розподілу прибутку;
– сальдо нерозподіленого прибутку або збитку на початок року і на звітну дату, а також рух нерозподіленого прибутку за звітний період;
– рух упродовж звітного періоду для кожного виду капіталу (додаткового, резервного).

Вимоги до звіту про власний капітал і звіту про рух грошових коштів відповідають МСФЗ.

Незважаючи на доволі велику роботу, яка вже зроблена стосовно наближення національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку до МСФЗ, слід зауважити, що на відміну від національних стандартів МСФЗ містить низку соціально-спрямованих стандартів, а саме:

– МСФЗ № 9 “Винагорода працівникам”;
– МСФЗ №20 „ Облік урядових субсидій і розкриття інформації про урядову допомогу”;
– МСФЗ №15 “Інформація, яка відображає зміну цін”;
– МСФЗ №26 “Облік і звітність за програмами пенсійного забезпечення (пенсійними планами)”.

Особливої уваги у МІФЗ приділено сільському господарству (МСФЗ №41 “Сільське господарство”) і науковій діяльності (МСФЗ № 9 “Витрати на дослідження і розробки”).

В Україні проблемами реформування системи бухгалтерського обліку і звітності займаються Міністерство фінансів України, Національний Банк України, Державне казначейство України тощо.

Постановою КМУ від 20.10 1998 р. затверджено Програму реформування системи бухгалтерського обліку, основним завдання якої було приведення його у відповідність до вимог ринкової економіки та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Доцільним є створення в Україні координаційного органу Уряду України у вигляді Міжвідомчої комісії (МВК) з реформування бухгалтерського обліку та звітності, яка б складалась з керівників (заступників міністрів) відомств, зацікавлених у реформуванні бухгалтерського обліку і звітності (міністерства економіки, фінансів, Державної податкової адміністрації тощо), із залученням провідних спеціалістів держави.

Основними задачами і функціями МВК слід вважати:

– координацію діяльності органів виконавчої влади, удосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності;
– участь у формуванні концептуальних основ системи національного фінансового обліку і фінансової звітності, а також розробка програм їх розвитку відповідно до вимог ринкової економіки;
– розгляд питань, пов'язаних із узгодженням системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності із МСФЗ;
– участь у виконанні аналізу і систематизації чинної нормативної бази бухгалтерського обліку і фінансової звітності;
– участь у розробці проектів законів України та інших нормативно-правових актів, які регулюють бухгалтерський облік і звітність, а також підготовка відповідних висновків;
– розгляд питань організації професійної підготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів;
– участь у формуванні інформації, яка зрозуміла для широкого кола користувачів даними бухгалтерської звітності;
– організація міжвідомчих заходів щодо удосконалення ведення бухгалтерського обліку в Україні в умовах переходу на МСФЗ;
– аналіз виконання державними органами виконавчої влади нормативних правових актів з бухгалтерського обліку та звітності.

Для виконання вказаних задач МВК повинно бути надано право запитувати від державних органів виконавчої влади необхідну інформацію, документи і матеріали; залучати до роботи

спеціалістів державних органів виконавчої влади, співробітників наукових, громадських та інших організацій; вносити пропозиції до Уряду України з питань, які потребують його вирішення.

Робочим органом МВК повинна бути робоча група, яка складається з представників міністерств і відомств, користувачів фінансової звітності та провідних спеціалістів країни.

Висновки

1. Методологічна рада з бухгалтерського обліку Міністерства фінансів України згідно із Законом України “Про бухгалтерський облік та звітність в Україні” є дорадчим органом при Міністерстві фінансів України, на який покладено виконання організаційних функцій, що потребує узгодження її змісту як дорадчого органу і функціональних обов’язків.

2. Існування податкового обліку, як окремого виду обліку, призводить до неможливості гармонізації національних стандартів бухгалтерського обліку і адаптації їх до міжнародних стандартів фінансової звітності, оскільки фінансові результати, зазначені у податкових деклараціях і фінансовій звітності не збігаються.

3. Для усунення виявлених недоліків слід створити Міжвідомчу комісію, яка, будучи наділеною відповідними повноваженнями, усунула перепони на шляху гармонізації і регулювання бухгалтерського обліку і звітності на міжнародному рівні і вийшла із відповідною пропозицією до компетентних органів державного управління.

1. Кондратов Н.П. Бухгалтерський учет: Учебное пособие для переподготовки и повышения квалификации бухгалтеров. – М., 2003. 2. Астахов В.П. Бухгалтерский (финансовый) учет. – Ростов н/Д, 2002. 3. Международные стандарты финансовой отчетности. 1998. – М.: Аскери – Асса, 1998. 4. Бухгалтерський облік в Україні. Навч. посібник За ред. Р.Л. Хом’яка. – Львів, 2003. 5. Стратегия составления финансовой отчетности в странах ЕС: перспективы развития // Accounting Report. Russian Edition. Выпуск 3.3 червень/серпень, 2000. – С. 3–8. 6. 50-те засідання Методологічної ради з бухгалтерського обліку Міністерства фінансів України // Бухгалтерський облік і аудит. –2001. – № 7. – С. 12–13.

УДК 658.7:001.895

І.І. Білик

Національний університет “Львівська політехніка”

КОНФЛІКТ ЦІЛЕЙ В МАРКЕТИНГО-ЛОГІСТИЧНІЙ СИСТЕМІ І НАПРЯМИ ЙОГО ВИРІШЕННЯ

© Білик І.І., 2005

Розглядається взаємовплив маркетингової політики на логістичні рішення у сфері збуту з погляду забезпечення належного сервісного обслуговування споживачів. Визначено можливі місця виникнення конфліктів в системі розподілу продукції та методи їх вирішення.

The influence of marketing policy on the logistic decisions in the field of sale from the point of view of proper customers service is considered. The probable points of conflicts emergence in the system of product distribution and methods of their solving are analyzed.

Постановка проблеми. В умовах посилення конкуренції на товарних ринках зростає значення покращання сервісного обслуговування споживачів, розширення асортименту їх вибору, зменшення ціни на товар. Ці рішення є складовими маркетингової товарної та цінової політики підприємства. Водночас сьогодення актуалізує для підприємств питання оптимізації матеріальних потоків у межах його логістичної діяльності, яка може істотно впливати на витрати підприємства і собівартість його продукції, частку ринку. Проте інтегроване вирішення двох вищезазначених